T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2023/632
KARAR NO : 2024/51
KARAR TR : 05/02/2024

ÖZET: Davacının ikamet adresinin, beyan etmiş olduğu adrese göre yeniden düzenlenmesi isteminin reddine dair işlemin iptali istemiyle açılan davanın İDARİ YARGIYERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı :S.A
Vekili : Av. M. Ö
Davalı : Ataşehir Kaymakamlığı İlçe Nüfus Müdürlüğü

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, müvekkilinin İstanbul ili, Ataşehir ilçesi,... Mahallesi, ... Cad., ... 1 Sitesi, 1. Blok, No: 4A/53 olan mernis adresinin, eski bir fatura ile yapılan başvuru nedeniyle iptal edildiğini, bu işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek, davalının 09/02/2023 tarih ve 9506 sayılı işleminin iptali ile müvekkilinin ikamet adresinin bu adrese göre düzenlenmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. İdari Yargıda

2. **İstanbul 9. İdare Mahkemesi 17/03/2023 tarih ve E.2023/597, K.2023/742 sayılı kararı**ile, davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15/1-a. maddesi hükmü uyarınca görev yönünden reddine karar vermiş, bu karar istinaf edilmeksizin kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...davacının belirli bir adreste ikamet etmediğine ilişkin işleme karşı açılacak davanın, ikametgah tespitine dair bir uyuşmazlık olduğu ve bu uyuşmazlığın da nüfus hizmetlerine ilişkin olduğu dikkate alındığında, işbu davada 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesi kapsamında, görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu sonucuna varılmıştır."

3. Davacı vekili bu kez, müvekkilinin ikamet adresinin İstanbul ili, Ataşehir ilçesi,... Mahallesi, ... Cad., ... 1 Sitesi, 1. Blok, No: 4A/53 olduğunun tespitine ve mernis kayıtlarının bu adrese göre düzenlenmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Adli Yargıda

4. **İstanbul Anadolu 25. Asliye Hukuk Mahkemesi 16/06/2023 tarih ve E.2023/399, K.2023/437 sayılı kararı** ile, dava konusu işlemin idari işlem olduğu ve idari yargıyı ilgilendirdiği gerekçesiyle, davanın yargı yolu uyuşmazlığı sebebiyle dava şartı yokluğundan reddine karar vermiş, karar istinaf edilmeksizin kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa göre de, kişilerin yerleşim yeri adreslerinin nüfus aile kütüklerinde bulunması zorunludur. Bu kanuna dayanılarak çıkartılan ve 15.8.2007 tarihinde yürürlüğe giren Adres Kayıt Sistemi Yönetmeliği'ne göre, yerleşim yeri adreslerinin tutulmasında kişilerin yazılı beyanı esas alınır. Adres beyan formundaki bildirimler aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun bildirim yükümlülüğü başlığını taşıyan 50. maddesinde; adres beyanının yükümlü kişi ve kurumlar tarafından yapılacağı, 51. maddesinde de adres değişikliklerinin yine yükümlü kişi ve kurumlarca 20 iş günü içerisinde İlçe Nüfus Müdürlüklerine

bildirilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

5490 sayılı Yasanın 36. maddesi nüfus kayıtlarına ilişkin düzeltme davaları ile ilgilidir. Aynı maddenin l/c bendinde tespit davalarının kaydın iptali veya düzeltilmesi için açılacak davalara karine teşkil edeceği belirlenmiştir.

Adres kayıt sistemi, ilgili kişi ve kurumların yazılı beyanları esas alınarak oluşturulmakta olup idari işlem niteliğindedir. Varsa maddi hata düzeltimi de idari işlem niteliğindedir. T.C. Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 2019/779 E:, 2020/20 K. sayılı kararı, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesinin 2018/821 E., 2018/623 K. sayılı kararı, Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesinin 2017/527 E., 2017/572 K. sayılı kararı da bu yöndedir. İzah edilen hususlar değerlendirilerek dava konusunun idari işlem olması idari yargıyı ilgilendirmesi nedeni ile davanın yargı yolu uyuşmazlığı sebebi ile dava şartı yokluğundan reddine."

III. İLGİLİ HUKUK

5. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun *"V. Yerleşim yeri/ 1.Tanım başlıklı"* 19. maddesi şöyledir:

"Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.
Bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz.
Bu kural ticarî ve sınaî kuruluşlar hakkında uygulanmaz. "

6. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun *"İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı"* başlıklı 2. maddesinin birinci fikrası şöyledir:

"1. İdari dava türleri şunlardır:
a) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,
b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları
c) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar."

7. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun *"Amaç"* başlıklı 1. maddesi şöyledir :

"(1) Bu Kanunun amacı; kişinin doğumundan ölümüne kadar kişisel ve medenî durumuna, uyrukluğuna ve bunlarda meydana gelebilecek değişikliklere ait doğal ve hukukî olayların belirlenip saptanması, bu amaçla düzenlenmiş kütüklere yazılması, elektronik ortamda ulusal adres veri tabanının oluşturulması, nüfus kayıtları ile adres bilgilerinin ilişkilendirilmesini sağlamaktır."

8. 5490 sayılı Kanun'un *"Tanımlar"* başlıklı 3. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

" a) Adres: Herhangi bir toprak parçası veya binanın coğrafî konumu ve işlevi açısından tanımlanmasını,
b) Adres beyan formu: Adreslerin bildiriminde kullanılan, şekli ve içeriği Bakanlıkça belirlenen formu,
c) (Değişik: 19/10/2017-7039/1 md.) Adres bileşenleri: İl, ilçe, köy ve köy bağlıları, mahalle, bulvar, cadde, sokak, bina, dış kapı numarası, iç kapı numarası, posta kodu gibi adres bilgisine ulaşmak için gerekli sözel ve mekânsal verileri,
...
ı) Diğer adres: Yerleşim yeri adresi dışında kalan yerleri,
i) Genel Müdürlük: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünü,
j) İl müdürlüğü: İl nüfus ve vatandaşlık müdürlüğünü,
k) (Değişik: 19/10/2017-7039/1 md.) Kimlik Paylaşımı Sistemi: Merkezi veri tabanında tutulan kayıtların kurumlar ve kamu hizmeti sunan tüzel kişiler ile paylaşıldığı sistemi,
...
o) (Değişik: 19/10/2017-7039/1 md.) Merkezî veri tabanı: Genel Müdürlükçe elektronik ortamda tutulan verileri,
ö) (Değişik: 19/10/2017-7039/1 md.) MERNİS: Merkezî Nüfus İdaresi Sistemini,
p) Numaralama: Mahalle, semt, meydan, bulvar, cadde, sokak ve bina gibi adres bileşenlerine isim veya numara verilmesi işlemini,
...
s) Nüfus hizmetleri: Nüfus olaylarına ve kişinin nüfusa ve yerleşim yeri adresine ilişkin bilgilerinin toplanmasına, nüfus kütüklerine geçirilmesine, korunmasına ve gerektiğinde tasnif edilerek değerlendirilmesine dair iş ve işlemleri,
...
aa) Ulusal adres veri tabanı: Adres bilgilerinin tutulduğu merkezî veri tabanını,
...

ee) Yerleşim yeri adresi: Sürekli kalma niyetiyle oturulan yeri,

...

ifade eder."

9. 5490 sayılı Kanun'un *"Nüfus hizmetleri yetkilileri"* başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"(1) Nüfus hizmetleri, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilâtı ile dış temsilcilikler tarafından yürütülür."

10. 5490 sayılı Kanun'un *"Adres bilgisi ve güncellenmesi"* başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"İl özel idaresi ve belediyeler sorumluluk alanlarındaki adres bileşenlerini adres standardına uygun olarak tanımlayıp bunlara değiştirilemeyecek sabit tanıtım numarası vererek mahallindeki bütün adresleri kapsayacak şekilde adres bilgilerini oluşturmakla yükümlüdür. Herhangi bir sebeple sabit tanıtım numarası dışında adres bileşenlerinde yapılan değişiklikler de il özel idaresi ve belediyelerce takip edilerek ulusal adres veri tabanına işlenir.

(2) Ulusal adres veri tabanı Genel Müdürlükte tutulur. Genel Müdürlük, ulusal adres veri tabanındaki yerleşim yeri adresi bilgilerini nüfus kütüklerindeki kişi kayıtları ile ilişkilendirerek elektronik ortamda, yedekleme sistemleri ile birlikte güncel olarak tutar.

(3) (Mülga: 9/5/2012-6304/13 md.; Yeniden düzenleme: 2/1/2017-KHK-680/80 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/78 md.) Yerleşim yeri adresi yurt dışında olan Türk vatandaşlarının adres kayıtları, yaşadıkları ülkede kullanılan adres verilerine veya o ülke ve bağlı olduğu temsilcilik bilgisine göre tutulur"

11. 5490 sayılı Kanun'un *"Bildirim yükümlülüğü ve süresi"* başlıklı 50. maddesi şöyledir :

"(Değişik: 19/10/2017-7039/13 md.)

1) Adres bildiriminde kişilerin yazılı beyanı esas alınır. Bildirim şahsen veya güvenli elektronik imza ile yapılır.

2) Adres bildirimi, nüfus müdürlüklerine veya dış temsilciliklere yapılır. Hizmet alımı ile ilgili başvuru sırasında, Bakanlıkça belirlenen adresee dayalı hizmet sunan kuruluşlara da adres değişikliğine ilişkin beyanda bulunulabilir.

3) Adres bildiriminin, yirmi işgünü içinde yapılması zorunludur.

4) Yerleşim yeri ve diğer adresi aynı olan ailenin ergin fertleri birbirlerinin yerine adres beyanında bulunabilirler. Vekâletname ibraz edenler de kişilerin adresleri ile ilgili bildirimde bulunabilirler.

5) Çocukların ve kısıtlıların adresleri veli, vasi, kayyım, bunların bulunmaması hâlinde, çocuğun büyük ana, büyük baba, ergin olan kardeşleri veya çocuğu yanında bulunduranlar tarafından bildirilir.

6) Huzurevi, yetiştirme yurdu, cezaevi, öğrenci yurdu gibi yerlerde kalanların adres bildirimleri ilgili kurum yetkililerince, bildirim yapamayacak durumda olan kimsesizlerin ise muhtarlar tarafından yapılır.

7) Beyanda şüphe duyulması hâlinde kişinin beyanını teyit eden bilgi ve belgeler istenebilir.

8) Yetkili idareler adres oluşumuna dayanak teşkil eden yapı belgelerini, belgelerin oluşturulması ile eş zamanlı olarak ulusal adres veri tabanına işlemekle yükümlüdür."

12. 5490 sayılı Kanun'un "*Beyanda şüphe"* başlıklı 60. maddesi şöyledir :

" *(1) Nüfus olayları ve adres ile ilgili beyanlarda şüpheye düşülmesi halinde mülkî idare amirinin emri ile kolluk makamları tarafından gerekli soruşturma ve incelemeler yapılarak nüfus müdürlüğüne bildirilir."*

13. 15/12/2006 tarih ve 26377 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Adres Kayıt Sistemi Yönetmeliği'nin *"Amaç" b*aşlıklı 1. maddesi şöyledir:

"*(1) Bu Yönetmeliğin amacı; Türk vatandaşlarının ve Türkiye'de herhangi bir amaçla en az altı ay süreli yabancılara mahsus ikamet tezkeresi alan yabancıların yerleşim yeri ve diğer adres bilgilerinin tutulmasına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir. "*

14. Yönetmeliğin *"Kapsam"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"*1) Bu Yönetmelik, yerleşim yeri ve diğer adres bilgilerinin tutulmasına, güncellenmesine ve kullanılmasına ilişkin düzenlemeleri kapsar. "*

15. Yönetmeliğin "*Yerleşim yeri ve diğer adres"* başlıklı 9. maddesi şöyledir:

" *(1) Yerleşim yeri, bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir. Kişinin aynı anda birden çok yerleşim yeri adresi olamaz.*

(2) Yerleşim yeri dışında kalan ve geçici süre ile oturulan yazlık, kışlık, ikinci veya üçüncü gibi konutlar da kişinin talebi halinde diğer adres olarak tutulur."

16. Yönetmeliğin *"Adres kayıtlarının tutulması"* başlıklı 10. maddesi şöyledir:

"(1) Türk vatandaşları ve yabancıların yerleşim yeri adresi ve diğer adresleri elektronik ortamda tutulur. "

17. Yönetmeliğin *"Adres bildirim yükümlülüğü ve şekli"* başlıklı 13. maddesinin birinci fikrası şöyledir:

"(1) Yerleşim yeri ve diğer adreslerin tutulmasında kişilerin adres beyan formundaki yazılı beyanı esas alınır. Bildirim nüfus müdürlüklerine, kurumlara ve dış temsilciliklere şahsen yapılır. Adres beyan formundaki bildirimler aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir."

18. Yönetmeliğin *"Düzeltme"* başlıklı 27. maddesi şöyledir:

"(1) Veri girişi sırasında adres bilgilerinde yapılan maddi hatalar ilgililerin müracaatı üzerine, yeniden düzenlenecek adres beyan formuna göre, nüfus müdürlüklerince düzeltilir.

(2) Gerçeğe aykırı adres bileşeninin ulusal adres veri tabanına veya gerçeğe aykırı yerleşim yeri ile diğer adres bilgilerinin MERNİS veri tabanına işlenmesinin tespiti halinde; adres bileşenleri, yerleşim yeri ve diğer adres bilgileri Genel Müdürlükçe silinir. Sorumlular hakkında Kanunun 67 nci maddesine göre işlem yapılır."

19. Yönetmeliğin *"Beyanda şüphe"* başlıklı 29. maddesi şöyledir:

"(1) Beyan edilen adres değişiklikleri hakkında şüpheye düşülmesi veya aynı yerleşim yerinin farklı hane halkından olanların beyanlarının tespiti halinde, mülki idari amirinin yazılı emri ile kolluk makamları tarafından gerekli soruşturma ve inceleme yapılarak sonucu nüfus müdürlüğüne bildirilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

20. Uyuşmazlık Mahkemesinin Rıdvan GÜLEÇ'in Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ınkatılımlarıyla yapılan 05/02/2024 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, idari ve adli yargı yerleri arasında anılan Kanun'un 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari ve adli yargı dosyalarının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak davacının istemi üzerine, son görevsizlik kararını veren mahkemece Uyuşmazlık Mahkemesine gönderildiği ve usule ilişkin işlemlerde herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

21. Raportör-Hâkim Arzu ÇETİNDERE ŞAŞI'nın, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

22. Dava, davacının iptal edilen ikamet adresinin, yeniden İstanbul ili, Ataşehir ilçesi,... Mahallesi, ... Cad., ... 1 Sitesi, 1. Blok, No: 4A/53 olarak düzenlenmesi talebinin reddine dair davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

23. Dosyanın incelenmesinden, davacı tarafından 26/12/2022 tarihinde ilçe nüfus müdürlüğüne müracaat edilerek yerleşim yeri adresinin İstanbul ili, Ataşehir ilçesi,... Mahallesi, ... Cad., ... 1 Sitesi, 1. Blok, No: 4A/53 olarak beyan edildiği, idarece adresin beyana göre düzenlendiği daha sonra adresin dava dışı üçüncü bir kişinin müracaatı üzerine adres kayıt sisteminden silindiği davacı tarafından 18/01/2023 tarihinde davalı idareye müracaat edilerek mernis adresinin iptali işleminin usulsüz olduğu belirtilmek suretiyle yeniden tesisinin talep edildiği davalı idarece kolluk kuvvetlerince yaptırılan tahkikat neticesinde ilgilinin beyan ettiği adreste oturmadığının belirtilmesi ve davacının ikamet kaydına yönelik bir işlem yapılmaması üzerine bakılmakta olan davaların açıldığı anlaşılmaktadır.

24. Yukarıda belirtilen mevzuat uyarınca, adres kayıt sisteminin ilgililerin beyanı uyarınca tutulmasının esas olduğu, adres bilgilerine ilişkin veri kayıtlarında hataların bulunması durumunda ilgililerin beyanı üzerine gerekli düzeltmelerin yapılacağı, bu bilgilerde de şüphe olması halinde yetkili idarelerce gerekli araştırmaların yapılacağı ve bunun sonucunda elde edilen bilgiler uyarınca gerekli düzeltmelerin yapılacağı anlaşılmaktadır. Dava konusu olayda da davacının beyanına göre adres kaydının, İstanbul ili, Ataşehir ilçesi, ... Mahallesi, ... Cad., ... 1 Sitesi, 1. Blok, 1. Blok, No: 4A/53 olarak belirlendiği ancak söz konusu adresin dava dışı üçüncü bir kişinin müracaatı üzerine, davacının adres kayıt sisteminden silindiği davalı idarece yaptırılan kolluk araştırması neticesinde de davacının dava konusu adreste ikamet etmediğinin tespiti üzerine, davacının bu konuya ilişkin talebinin reddedildiği; açılan bu davada davacı talebinin, ikamet adresinin yeniden Ataşehir ilçesi,... Mahallesi, ... Cad., ... 1 Sitesi, 1. Blok, No: 4A/53 olarak kaydedilmesine yönelik olduğu, başka bir anlatımla talebin nüfus kütüklerindeki kayıtların düzeltilmesine yönelik olmadığı, bu yönüyle talebin 5490 sayılı Kanun kapsamında olan nüfus davası olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı görülmektedir.

25. Bu durumda, adres kayıt sisteminin düzenlenmesi işleminin idari nitelikte olduğu, idari işleme karşı açılan davanın da, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-a maddesindeki idarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları kapsamında bulunduğu anlaşıldığından, davacı tarafından açılan bu davanın idari yargı yerinde görülmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

26. Yukarıda belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak, İstanbul 9. İdare Mahkemesinin 17/03/2023 tarih ve E.2023/597, K.2023/742 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İstanbul 9. İdare Mahkemesinin 17/03/2023 tarih ve E.2023/597, K.2023/742 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,

05/02/2024 tarihinde,OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Rıdvan	Nilgün	Doğan	Eyüp
GÜLEÇ	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN